

Informačné správanie

Tézy kurzu

Doc. PhDr. Jela Steinerová, PhD.
UK Bratislava, FiFUK, KKIV

Ciele kurzu:

- Vysvetliť problém informačného správania človeka ako jednu zo základných kategórií informačnej vedy
- Poskytnúť prehľad prístupov a koncepcií v historickom vývoji teórie a praxe výskumov
- Ukázať trendy vývoja aktuálnych výskumov v oblasti informačného správania človeka
- Vysvetliť metódy výskumu používateľov informácií a možné aplikovanie výsledkov v oblastiach navrhovania inteligentných systémov (digitálnych knižníc), manažmentu poznatkov v organizáciách, informačných inštitúciách, vzdelávaní a podpore informačnej gramotnosti
- Aplikovať vybranú metódu na riešenie konkrétneho problému

1. Informačné správanie. Definovanie pojmu. Súvislosti s vyhľadávaním informácií a informačným prieskumom.
2. Základné pojmy. Základní autori, organizácie, publikácie. Interdisciplinárne podhubie. Prístupy informačnej vedy.
3. Historický vývoj prístupov a prehľad koncepcií (výskumy používateľov informácií, výskumy vyhľadávania informácií).
4. Metódy výskumov. Kvantitatívne a kvalitatívne metódy. Príklady výskumov. Informačné správanie: ľudia (jednotlivci, skupiny), zdroje a médiá, miesta a priestory.
5. Modelovanie informačného správania človeka. Základné prístupy, vybrané reprezentatívne modely. Vzorce informačného správania človeka. Typy informačného správania. Reprezentácie poznania.
6. Trendy vývoja vo výskumoch informačného správania. Aplikačné oblasti v praxi.

Literatúra

- STEINEROVÁ, Jela. 2005. Informačné správanie: Pohľady informačnej vedy. Bratislava: CVTI SR, 2005. 189 s. ISBN 80-85165-90-2.
- WILSON, Tom D. 1999. Models in information behaviour research [online]. In *Journal of Documentation*. 1999, vol.55, no.3. [cit. 2003-09-30]. Dostupné na internete: <<http://informationr.net/tdw/publ/papers/1999JDdoc.html>> ISSN 0022 0418.
- STEINEROVÁ, Jela. Informačné správanie človeka v knižniciach a v elektronickom prostredí - dôsledky pre organizáciu poznatkov v digitálnych knižniciach. In: Infos 2005. Zborník príspevkov. Medzinárodné informatické sympóziu. Bratislava : CVTI, 2005, s. 149-160.
- STEINEROVÁ, Jela. Informačné správanie človeka – používatelia informácií v súvislostiach. In: Ikaros. [online]. 2005, č. 09 [cit.2005-09-01]. Dostupné na: <<http://www.ikaros.cz/Clanok.asp?ID=200509005.>> ISSN 1212-5075

Ďalšia odporúčaná literatúra

- Informačné správanie a digitálne knižnice. Information Behaviour in Digital Libraries.* Zborník z medzinárodnej konferencie, Bratislava, 21.-22.5. 2003. Zost. J. Steinerová, J. Šušol. Bratislava : KKIV, 2003. 265 s. ISBN 80-85165-87-2.
- Case, D.O. (2002), *Looking for information: a survey of research on information seeking, needs and behaviour*, New York: Academic Press
- STEINEROVÁ, Jela - ŠUŠOL, Jaroslav. 2005. Library users in human information behaviour. In: *Online Information Review*. 2005. Vol. 29, No.2, pp.139-156. ISSN 1468-4527.
- BATES, Marcia J. 1989. The Design of Browsing and Berrypicking Techniques for the Online Search Interface. In *Online Review* [online]. 1989, vol.13, no. 5, 407-424 [cit. 2003-03-18]. Dostupné na internete : <<http://www.gseis.ucla.edu/faculty/bates/berrypicking.html>>
- COVEY–Troll, Denise. 2002. *Usage and Usability Assessment: Library Practices and Concerns* [online]. Washington: Digital Library Federation, Council on Library and Information Resources, January 2002. 99 s. ISBN 1-889334-890. [cit. 2004-06-30]. Dostupné na : <<http://www.clir.org/pubs/reports/pub105/pub105.pdf>>
- DAVENPORT, Thomas H. – PRUSAK, Laurence. 2000. *Working knowledge : How Organizations Manage What They Know*. Boston, Ma.: Harvard Business School Press, 2000. 199 s. ISBN 0-87584-655-6.
- DERVIN, Brenda. 1983. *An overview of sense-making research : concepts, methods, and results to date* [online]. Paper presented at the International Communication Association Annual Meeting, Dallas. Texas, USA. May 1983. [cit. 2003-09-30]. Dostupné na internete: <<http://communication.sbs.ohio-state.edu/sense-making/art/artdervon83.html>>
- DERVIN, Brenda. 2003. Human studies and user studies : a call for methodological inter-disciplinarity. In *Information Research*. [online]. 2003, vol.9, no.1, paper 166. [cit. 2004-07-14]. Dostupné na internete: <<http://InformationR.net/ir/9-1/paper166.html>>ISSN 0022 0418
- FIDEL, Raya - BRUCE, Harry - PEJTERSEN, A.M. - DUMAIS, S. - GRUDIN, J. - POLTROCK, S. 2000. Collaborative Information Retrieval. In *The New Review of Information Behaviour Research. Studies of information seeking in context*. 2000, vol. 1. Cambridge: Taylor Graham, 2000, 235-247. ISSN 1471-6313. Dostupné aj na internete: <http://www.ischool.washington.edu/chii/Publications/Fidel/isic.doc>
- INGWERSEN, Peter. 1992. *Information Retrieval Interaction* [online]. London : Taylor Graham, 1992. 246 p. [cit. 2003-10-09]. Dostupné na internete : <<http://www.db.dk/pi/iri/>>
- Ingwersen, P. and Järvelin, K., (2004), Information seeking research needs extension towards tasks and technology, *Information Research*, 10(1), paper 212. Dostupné na internete: <<http://InformationR.net/ir/10-1/paper22.html>>ISSN 0022 0418
- KUHLTHAU, Carol C. 1993. *Seeking Meaning: A Process Approach to Library and Information Services*. Norwood, NJ: Ablex, 1993. 199 p. ISBN 0-89391-968-3.
- Kuhlthau, C. (2005), Towards collaboration between information seeking research and information retrieval, *Information Research*, 10(2), paper 225, Dostupné na internete: <<http://InformationR.net/ir/10-2/paper225.html>>ISSN 0022 0418
- STEINEROVÁ, JELA a kol. 2004. *Správa o empirickom prieskume používateľov knižníc ako súčasť grantovej úlohy VEGA 1/9236/02 Interakcia človeka s informačným prostredím v informačnej spoločnosti*. Jela Steinerová, Jaroslav Šušol, Soňa Makulová, Marta Matthaidesová, Jana Verčeková, Pavol Rankov. Bratislava : Filozofická fakulta UK, KKIV, 2004. 113 s. Dostupné aj na internete: <http://www.fphil.uniba.sk/~kkvi>

Konkrétne práce ako podmienky na absolvovanie kurzu:

1. vypracovanie odbornej recenzie alebo eseje na tému Informačné správanie človeka ako predmet informačnej vedy (max. 5 s.) (Analýza domácej a zahraničnej literatúry). Termín odovzdania recenzií alebo esejí: **25.11.2005**
2. spracovanie analýzy informačného správania vybranej skupiny používateľov (deti, pracovná skupina, študenti rôznych odborov, zdravotne postihnutí používatelia, iné špeciálne skupiny ap.) konkrétnou metódou (dotazník, rozhovory, analýza

transakčných logov). Pilotný prieskum v 5-členných skupinách. Vypracovanie správy o prieskume a výsledkoch. (5 s.)

Úloha č. 2 (vysvetlenie)

Analýza informačného správania na malej skupine používateľov informácii ako experiment umožňujúci aplikovať metódy výskumu informačného správania v konkrétnej situácii.

Formulovanie 3 otázok výskumu. Formulovanie základných premenných (3-5), ktoré sa budú sledovať (pojmy).

Výber vzorky respondentov (max. 10 respondentov pre dotazník, 5 respondentov pre rozhovory).

Realizácia prieskumu.

Vyhodnotenie výsledkov.

Vypracovanie správy s poznatkami o skupine používateľov a odpoveďami na 3 sformulované otázky.

Spolupráca s kolegami, rozdelenie práce, manažér projektu, analytici, prieskumníci, prezentácia (komunikátori).

Vypracovanie písomnej správy (max. 5 s.) Termín odovzdania správ a prezentácií:

január 2005

Prezentácia výsledkov na záverečnom kolokviu (15 min.).